

Isteni kisugárzás

2009 július 17. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Móser Zoltán fantasztikus cikksorozata a régmúlt idők, az elfelejtett Magyarország kincseit mutatja meg nekünk ebben a párját ritkító sorozatban, mely a Magyar Nemzet hétvégi magazinjának volt elengedhetetlen tartozéka. Utazzon velünk, ismerjük meg együtt Magyarországot egy kicsit másképpen.

Amikor a volt vármegye központjában, Somogyvárott jártam, még nem kezdődött el a rekonstrukció, de a falak által határolt terület mindent elárult a középkori székesegyház valamikori nagyságáról. Elképzelték? gazdagságáról meggyőztek másnap a múzeumban látott és fényképezett román kori kőfaragványok, amelyek fölé könnyű volt odaképzelné a katedrális.

„E magas művészi értékű emlékek láttán joggal merül fel a kérdés: mikor és miért kerültek ezek a díszítmények Somogyvárra?” – teszi fel a kérdést Bakay Kornél régész. A választ a francia földről idetelepült bencés szerzetesek adhatják meg, akik az alapítás évétől a XIII. század elejéig éltek és dolgoztak itt, s akik jelentős szerepet játszanak a magyar művelődéstörténetben.

A Somogy vármegye központját képezte, Kupavár nevet viselő honfoglalás kori földvárban – amely ispánsági székhely is volt – I. László király alapított bencés monostort, amelyet Saint-Gilles védőszentje, Szent Egyed tiszteletére szenteltek. Az alapítólevelet László 1091-ben adta ki a saint-gilles-i apát és Teuzo pápai legátus jelenlétében. A kolostoralapítás táján épült fel a monostor temploma: háromhajós, háromapszisos bazilika, amely több évszázadon keresztül fennállt. Az egykori fényes monostor a XVI. század elejére csaknem lakhatatlanná vált, a bazilika elromosodott, 1543–44-ben a török felégette, s ezt követően néhány évtized alatt teljesen elnéptelenedett. A magasan álló falak azonban még századokon át emlékeztettek a múltra. A kolostor területén 1824 óta folynak kutatások. 1896-ban Gerecze Péter végzett ásatást, 1972-től Bakay Kornél folytatott nagyszabású feltárást, amely tisztázta a templom és a kolostor építéstörténetének alapkérdéseit.

Ásatásai alapján tudjuk, hogy „a félköríves szentélyzáródású, háromhajós bazilika kelet–nyugati tengelye közel 60 méter, szélessége 24 méter. Nyugati oldalán két hatalmas torony emelkedett a magasba. Mivel Szent László király ezt szemelte ki temetkezési helyül, nem lepődhetünk meg a templom impozáns méretein és gazdag díszítésén. Az építkezés első periódusából származó emlékünksajnos – eléggé kisszámú, a megmaradt töredékek azonban önmagukért beszélnek. A hazai és a külföldi párhuzamok alapján (Gyulafehérvár, Chartres stb.) úgy véljük – írja a régész-történész Bakay Kornél –, hogy a Krisztust ábrázoló kő, a sámsonos kövek, az angyalt ábrázoló dombormű a falkapuk timpanonjait ékítették.”

Egy rajzból, vázlatból tudom, hogy ennek a közepén állhatott az a Pantokrátor, amely itt látható. E képtípus jellemzője a keskeny, szakállas arc két jellegzetes, homlokba hulló tincessel. A hagyományos Krisztus-képtípusokat mint Krisztus valóságos képmásait századokon át változatlanul ábrázolták újra és újra, emberré válásának csodálatos, szent bizonyítékaiként. A Pantokrátor-képeken Krisztus ókori szónoki gesztussal emeli fel jobbját, ami a keresztény művészetben az áldás gesztusa is; baljában könyvet tart, az evangéliumot, az isteni ige szimbólumát. „Bizánci hatásra Nyugaton is elterjedt a szakállas Krisztus-ábrázolás – olvasható A keresztény művészet lexikonában. – A XII. századig ennek legfontosabb megjelenési formája az apokalipszisre vezethető vissza. Ezt váltotta fel fokozatosan az emberiség bírójának és megváltójának ábrázolása.” A gótikától kezdve hangsúlyozzák Krisztus alakjának szépségét is. Aquinói Szent Tamás írta: Krisztusban megvolt a testi szépségnek az a magas foka, ami arcának méltóságot s egyszersmind bájt kölcsönzött.

Erről az isteni kisugárzásról szól tehát e kép – miközben én csak egy töredékről és egy romról kívántam szólni. Olyan romról, amely mindannyiunkból tiszteletet vált ki, és örökségünk megbecsülésére szólít.

Móser Zoltán, mno.hu

Ajánló

